

ikke slaaes Andet af end det, der kan gjøres efter Synsforretningen, affattet saaledes, som Fæstelovgivningen forlanger, men saa skal ogsaa Gaarden i sin Heelhed ikke taxeres til mere end det, den er værd som Fæstegaard; disse to Ting staae i den nøieste Forbindelse med hinanden. Der som Forslagsstillerne vare gaaede videre, saa vilde man sige, de ville søge al Fordelen paa den ene Side, men saaledes er det ikke, thi det, de ville søge, det er den gylde og retfærdige Middelvei; de ville, kort sagt, skaffe Loven til Udøvelse igjennem den Form, som Fæstelovgivningen her faaer som den sidste; thi ogsaa denne Lov staaer for mig som den sidste Udvikling af Fæstelovgivningen med Hensyn til Alt, hvad der hører til offentlige Stiftelser.

Jeg kommer nu til det 8de Punkt, og dette har jeg allerede tidligere omtalt. Jeg troer ikke, at Loven vil væsentligt forandres, om det gaar igjennem, men paa den anden Side troer jeg heller ikke, at den i mindste Maade bliver forbedret. Endelig komme vi til det 9de Punkt. Med Hensyn til dette troer jeg, at maaskee selv den ærede Forslagsstiller ved nærmere Overveelse vil finde, at vi ere enige, og at Tilføielsen kun kunde give Anledning til Tvivl, men ikke paa nogen Maade gjøre Loven klarere. Der staaer, at han vil kunne fordrø Erstatning for alle de forskjellige Ting, som der ere opregnede, saavel som at der skal sees hen til de særegne Begunstigelser, der ved Fundatser eller andre Dispositioner maatte være indrømmede Godsets Bønder. Der skal altsaa ikke komme Godsets Bønder Andet tilgode end det, der ved Fundatser eller andre Dispositioner er dem indrømmet. Er der altsaa ved Fundatser eller andre Dispositioner ikke indrømmet Godsets Bønder Noget, saa kommer der heller ikke Godsets Bønder Noget tilgode, og er der indrømmet dem Noget, saa vil ogsaa den ærede Forslagsstiller have, at det skal komme dem tilgode. Jeg troer, at, naar de af ham foreslaaede Ord bleve tilføiede, vilde det komme til at see ud som en Gjentagelse, thi der vilde da komme til at staae: saavel som til de særegne Begunstigelser, der ved Fundatser eller andre Dispositioner maatte være indrømmede Godsets Bønder, forsaavidt saadanne Begunstigelser ifølge

de vedkommende Fundatser eller Dispositioner kunne antages at skulle komme Arvefæsterne tilgode. Den eneste Forskiel, der kunde være, det er den, at det ærede Medlem har meent, at, naar der i Dispositionen ikke var forudsat, at der skulde kunne komme Arvefæste, saa skulde Begunstigelsen ikke kunne komme Fæsterne tilgode, thi der er kun meent, at det skulde komme dem tilgode som Fæstere, men denne Forskiel kan jeg ikke see. Efter min Dvetydning er Lovens Tendents den, at den nye Arvefæster netop kommer til at staae i det samme Forhold til Godset som den tidligere Fæster, idet denne Afsløningssum træder istedetfor de Afgifter, der ellers vare bestemte med Hensyn til Fæstet. I saa man affærdigede Fæsterne uden at gaae den Vej, som her er foreslaaet, men ganske simpelt henstillede deres nuværende aarlige Afgifter som det, de skulde betale for Fremtiden, og ikke mere, saa kunde man sige: saaledes kan Fundatsen ikke have været meent; men naar man netop tager deres hele nuværende Stilling og afløser den i sit fulde Omfang heelt og holdent og udregner Alt, hvad den kan være værd paa nogen Maade, saa ere ogsaa de Begunstigelser, som have hængt ved Fæstetilværelsen, derved vundne, thi ellers havde man betalt to Gange. Der som det er Meningen af Forslaget, saa kunne Forslagsstillerne jo aldeles ikke gaae ind paa det, thi saa ville de vide, at de efter den højeste Grad af Sandsynlighed havde skænket Stiftelserne Værdien af alle disse Begunstigelser, som ere indeholdte i Fundatserne. Fundatserne have, det kan man vist med en høj Grad af Sandsynlighed sige, ikke kunnet tænke paa Arvefæste, som nu først skal indtræde, men de maae have tænkt paa de Fæstere, som da vare tilstede efter den daværende Tilstand. Er det nu den ærede Forslagsstillers Mening, at der, hvor der udtrykkelig staaer Godsets Fæstere, skal Fundatsen opretholdes, men der, hvor der staaer Bønder i Almindelighed, skal det ikke see, saa troer jeg, at han ikke handler ret imod dem, der have indrettet Stiftelserne, og fra hvem Fundatserne skrive sig, thi den, der dengang har skrevet Bønder, har sandsynligvis netop meent det Samme som den, der har skrevet Fæstere. Han har ikke tænkt sig Muligheden, af nogen